

Lesson 66

Guru mabalakatanin

Mateo 5-7

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si lesson dehelluhin takaleta bi we' lumengngan Isa AlMasi si me' kalahat-lahatan si Isra'el nolo'an me' a'a mabanesin, magpakawuli' masakihin, duk magpaluwas me' seyitanin. Bengngangan me' a'ahin duk magtilew-tinilew siye, pa'inde, “*Sine ente' inin? Tolo' ba'ahu hep inin. Tege kapatut iye nganda'ak bisan me' seyitanin, duk tuhutde panganda'akannen.*” (Markus 1:27)

Ellew inin pala'us kite bi matsa amban dem Kitab Injil duk pakale kite bi **me' bissā hāp manamal binissā we' si Isa Panuhutanin**, dembuwa' ellew pag la'i iye si higad kūd magsumbaya' duk me' tindegngan duk me' a'a mabanesin. Ga' niya' taymte matsa kēmon panolo' si Isa me' tindegngan ellew miya'an; saguwa' bang ka'am mabaya', makajari batsabi kēmon pina'innen dem Kitab Injil sinulat we' Mateo, kapitulu lime taman pitu'.

Me' bagayku, bisan ka'am intag-intag kuwe'itu, da'akte ka'am pakale si “Pagusihat diyata' Punu” – dembuwa' usihat pananolo' we' si Isa palabey ne tapit duwe ngibu tahun.

Pina'in dem Kitab:

(Mateo 5) ¹ *Manjari pag kite si Isa me' a'a mabanesin, pataked iye diyata' kūd duk ningkolo' iye. Patapit si iye me' tindegngan.* ² *Magusihat iye si siye, pa'inne:*

³ *“Hāp pe me' a'a mangata'uhan we' ga'i kasulutan Tuhanin si siye bang ga'i siye ngandel si iye, pegge' pagbaya'an du siye we' Tuhanin.*

⁴ *Hāp pe me' a'a madukkahin, pegge' pinahemokan du siye we' Tuhanin.*

⁵ **Hāp pe** me' a'a madiyawa' ateynen pegge' tasangkade du kahāpan pananggup Tuhānin.

⁶ **Hāp pe** me' a'a mamabaya' manuhut kabaya'an Tuhānin, pegge' dinuhulan du siye.

⁷ **Hāp pe** me' a'a mama'ase' si sawe'den, pegge' kina'ase'an du isab siye we' Tuhānin.

⁸ **Hāp pe** me' a'a mabentel dem ateyden, pegge' magkite du siye duk Tuhānin.

⁹ **Hāp pe** me' a'a maghāp sawe'den, pegge' inēnan du siye anak Tuhānin.

¹⁰ **Hāp pe** me' a'a bininasa sabab panuhutde panganda'akan Tuhānin, pegge' pagbaya'an siye we' Tuhānin.

¹¹ **Hāp pe** ka'am bang ka'am binissā-bissāhan, duk pinapeddi'an duk ilimutan bu ga'i to'o pegge' nuhut ka'am aku. ¹² Magkēg ka'am manamal pegge' hadje panumbas ka'amin si surga'. Pegge' sa miya'an du hep isab paminasa si me' kanabihan matu'uley.

¹⁷ “Da'a ka'am magpikil we' hangkan ku pitu supaya ga'i ne binali sara' si Musahin duk me' panolo' kanabihanin. Ga'i ku pitu **ngānan** sara'in duk me' panolo' kanabihanin saguwa' supaya **tapahāti te'ed bang ine hātinen**. ¹⁸ Sabennal akahante ka'am samanta'an tu'u pe dunyahin duk langitin, ga' niya' bisan dembuwa' batang duk dembuwa' balis inānan amban sara'in. Ga'i makajari we' ga'i binali sara'in **samanta'an ga' pe kiyamat**. ¹⁹ Hangkan sine-sine ngalanggalan sara'in, bisan me' sara' ga' niya' tantu baline, duk tolo'anne isab sinduwehin ngalanggalanne, iye du madiyawa' te'ed dem pagbaya'an Tuhānin. Saguwa' sine-sine nuhut sara'in duk tolo'anne isab sinduwehin nuhut sara'in, langkew iye si pagbaya'an Tuhānin. ²⁰ **Akahante ka'am, bang pagtuyu'bi manuhut panganda'akan Tuhānin ga'i palabi amban pagtuyu' me' guru si sara' āgamahin duk me' Pariseohin, ga'i du ka'am tapī dem pagbaya'an Tuhānin.**

²¹ “**Bakas takalebi** sabab panolo' si me' a'a dehelluhin, pina'in, ‘Da'a kew mapatey. Sine-sine mapatey subey hinukum.’ ²² **Saguwa' aku, pa'inku:** sine-sine astel si sawe'nen subey hinukum, duk sine-sine magpa'in si sawe'ne, ‘Babbal kew!’ subey bino'o si huwis, duk sine-sine magpa'in si sawe'ne, ‘Dupang kew te'ed, ga' niya' kagunahannu!’ siya-siya iye hinukum pinadem ebbut narka’. ²⁷ **Bakas takalebi** isab panolo' inin, pina'in, ‘Da'a kew magjina.’ ²⁸ **Saguwa' aku, pa'inku:** sine-sine mayam si dende bu tapikilnen la'at, kapagjina ne iye duk dende

dem ateyne. ³³ **Bakas takalebi** isab sabab panolo' si me' a'a dehelluhin, pina'in, 'Da'a ka'am napa bang ga'i to'o. Duk subey tumananbi bang niya' sanggupbi si pakalehan Tuhanin.' ^{34,35} **Saguwa' aku, pa'inku:** bang ka'am nanggung ine-ine, da'a ka'am napa nabbut surga'in, pegge' la'i paningkolo'an Tuhanin. Da'a ka'am napa nabbut dunyahin, pegge' inin pahalihan bettis Tuhanin.... ³⁷ Pa'inun bi hadja, 'Awe" atawa 'Ga'i'. Ine-ine panambabi supaya ka'am kinahagad, iyan amban nakura' seyitanin ne.

³⁸ **"Bakas takalebi panolo' inin, pina'in, 'Bang niya' a'a makapagka'at mata sawe'ne, subey isab pinagka'at matanen, duk bang niya' a'a makalupu' impen sawe'ne, subey isab ilupu' impennen.'** ³⁹ **Saguwa' aku, pa'inku:** da'a ka'am males bang niya' a'a tege sā' si ka'am. Bang niya' nampak luwenu dembiya'in patampalun isab pī si iye dembiya'in, ambat sampakne. Bang niya' a'a nuntutan ka'u supaya ta'eddo'ne badju'nun, pangurungun du isab iye ōsnun. Bang niya' a'a nganggagahan ka'u mo'o bino'onen da kulumetro, bo'ohun duwe kilumetro. ⁴³ **Bakas takalebi panolo' inin, pina'in, 'Kalasahanun bagaynun duk kabunsihanun bantanun.'** ⁴⁴ **Saguwa' aku, pa'inku:** kalasahanun bi bantabin duk māku-māku ka'am si Tuhan para si me' mangala'at ka'amin ⁴⁵ supaya addatbin neppu addat Tuhanin, Samabi si surga'in. Pegge' Tuhanin pasilakne ellewin si me' a'a mahāpin duk me' a'a mala'atin sali'-sali'. Duk urunganne ulan me' a'a mabentelin duk me' a'a maghinangan mala'atin. ⁴⁶ Da'a ka'am ngase-ngase we' tumbasan Tuhanin ka'am bang iye hadja kinalasahanbin me' malasa si ka'amin. Pegge' bisan du me' a'a magpāku-pāku sukey mangalibahin, kalasahande du isab mamalasa si siyehin. ⁴⁷ Bang iye hadja inasipbin me' bagaybin, na, ga' du niya' tahinangbi pasōng hāpnen amban tahinang me' sinduwehin. Bisn me' a'a mangga'i mangata'uhan Tuhanin sa iyan du isab addatden. ⁴⁸ **Hangkan ka'am, subey ka'am hāp kuwe' hāpan Samabi si surga'in.**

(Mateo 6) ¹ **"Pahatul-hatul ka'am, da'a ka'am maghinang hāp supaya hadja ka'am takite we' a'a.** Pegge' bang hinangbi inin supaya hadja ka'am takite we' a'a, ga' niya' tumbasbi amban Tuhanin, Samabi si surga'in.

² **"Hangkan bang ka'am ngurung si me' a'a miskin, da'a ka'am magpabawag kuwe' me' a'a magmā-māhin mangurung dem langgalin duk si me' lānin supaya siye pinudji we' a'a sinduwehin. Sabennal akahante ka'am, bang siye pudji a'a, katumbasan ne siye, duk iye miya'an tumbas si siyehin.** ³ Saguwa' ka'am, bang ka'am ngurung si me' a'a miskin, da'a ka'am magaka-aka bisan si bagaybi manamalin

⁴ duk ga'i kata'uhan pangurungbin. Samabi si surga'in kata'uhanne hininangbin bisan sipuk duk tumbasanne du ka'am.

⁵ **“Bang ka'am ngampun si Tuhanin, da'a ka'am kuwe' me' a'a magmā-māhin.** Pegge' sinna siye ngampun si Tuhan si langgal duk si bihing lān supaya siye takite we' a'a. Akahante ka'am, bang siye pudji a'a, katumbasan ne siye, duk iye miya'an tumbas si siyehin. ⁶ Saguwa' bang kew ngampun, pī kew dem bilik duk tambelun gawangin duk ngampun kew si Tuhan, iye Samanu ga'i takitehin. Samanu inin, takitene du hininangnun duk tumbasanne du kew. ⁷ Bang ka'am ngampun, da'a ka'am missā pinataha' duk binalik-balik kuwe' me' a'a mangga'i mangata'uhan Tuhanin, pegge' pa'inde we' takale Tuhanin siye bang ekka bissāde. ⁸ Da'a be ka'am kuwe' siyehin pegge' kata'uhan Samabi Tuhanin du andang bang ine me' sukalbin.

⁹ **“Bang ka'am ngampun subey kuwe' inin:**

‘O Amma', ka'u sama kami si surga'in, karayaw pinagaddatan ēnnun we' kēmon manusiya'in.

¹⁰ Karayaw we' ga'i tiggel magbaya' ne kew si kēmon manusiya'. Karayaw tinuhut kinabaya'annun tu'u si dunya sa malu'u si surga'in.

¹¹ Urunganun kami kinakan ellew inin.

¹² Ampunun me' duse kamihin kuwe' du isab pangampun kami me' makaduse si kamihin.

¹³ Patalahun kami amban sassat duk elliganun kami amban nakura' seyitanin. Pegge' si ka'u du pagbaya'anin duk balakatin duk sahayahin salama-lama. Amin!'

¹⁶ **“Bang ka'am muwase, da'a ka'am kuwe' bantuk suse kuwe' me' a'a magmā-māhin hadja.** Pegge' bang siye muwase, ga'i siye ngula'up atawa magsugley supaya takite we' a'a we' magpuwase siye. Sabennal akahante ka'am, bang siye pudji a'a, katumbasan ne siye duk iye miya'an tumbas si siyehin. ¹⁷ Saguwa' bang ka'am muwase, ngula'up ka'am duk maglanu'-lanu' ka'am ¹⁸ supaya ga'i kata'uhan sinduwehin we' muwase ka'am. Samabi ga'i takitehin, takitene du hininangbin duk tumbasanne du ka'am.

¹⁹ **“Da'a ka'am magtipun alata' tu'u si dunya pegge' mura magka'at.** Makajari kakan mellek atawa ginaha', atawa tinangkew bang ilangkat luma'in. ²⁰ Saguwa' maghinang ka'am hāp supaya niya' katekkahanbi si surga'. Duk alata'bi iyan ga'i takakan mellek, ga'i ginaha' duk ga'i tatangkew. ²¹ Pegge' antag-antag pangenna'anbi alata'bin, la'i isab patetegan ateybin.

²² “Mataten dalil payita'an si barante. Bang pasti' pamayamten, hātinen, bentel hinanganten, kuwe' danta' tibu'ukan baranten.

²³ Saguwa' bang labut pamayamten, hātinen la'at hinanganten, kuwe' lindem tibu'ukan baranten. Bang pa'inte we' danta' dem baranten bu lindem hati', asal lindem manamal. ²⁴ **Ga' niya' dara'akan makajari magbanyaga' si duwe amu**, pegge' kabunsihanne iyan dembuwa'in duk kalasahanne dembuwa'in, atawa tuhutne te'ed dembuwa'in duk ga'i asipne dembuwa'in. Bang pilakin mamahalga' si ka'amin, ga'i ka'am makajari maghinang isab si Tuhan.

²⁵ “Hangkan hep pa'inku si ka'am: **da'a ka'am magsuse sabab ka'ellumanbin** bang ine kinakanbin duk bang ine ininumbin supaya ka'am ellum, atawa sabab baranbin bang ine panemmekbin. Mahalga' pe hep umulin amban kinakan, duk mahalga' pe hep baranin amban semmek. ²⁶ Payamanun bi me' manuk-manuk mapalayangin. Ga'i siye magenna' saguwa' pakan Tuhanin siye. Bu ka'am, pasōng te'ed ka'am mahalga' amban me' manuk-manukin. ²⁷ Sine ka'am tapataha'bi umulbin bisan da ora bang ka'am magsuse?

²⁸ “We'ey pe ka'am pagsusehanbi sabab semmekbin? Payamanun bi me' sumpingin bang sa'ingge panuligden. Ga'i siye maghinang, ga'i siye magtennun. ²⁹ Bu pa'in, akahante ka'am, bisan Sultan Sulayman madayahan awwalley, ga' du makapagsemmek hāpnen kuwe' dembuwa' me' sumping inin. ³⁰ Bang Tuhanin tapasemmekanne pahāp-hāp me' sumping sabetin bu ga'i du siye natas, ellum siye kuwe'itu, pag sumu ineggas, na, ka'am pe ga'i tapasemmekanne? Asal kulang sandelbi si Tuhanin. ³¹ Hangkan da'a ka'am magsuse. Da'a ka'am magpa'in, 'Ine kinakanten bi, ine ininumten bi, ine panemmekten bi.' ³² Me' a'a mangga'i mangata'uhan Tuhanin, iye hep inin luwal pinikilden. Saguwa' ka'am, subey ka'am ga'i magsuse pegge' kata'uhan Samabi Tuhanin we' iye inin me' sukalbin. ³³ **Saguwa' iye subey pikilun bi sabab pagbaya'an Tuhanin duk sabab panuhut kinabaya'annen. Manjari, urunganne du ka'am kēmon sukalbi inin.**

(Mateo 7) ¹ “**Da'a ka'am ngandiyawa'an sawe'bi duk ka'am ga'i hukum Tuhanin,** ² pegge' bang ka'am kuwe' bentuk ngahukum sawe'bi, demikkiyan du isab ka'am hukum Tuhanin. Duk bang sa'ingge ka'am nakesan sawe'bi, kuwe' miya'an du isab takesan si ka'amin. ³ Ka'u, mangandiyawa'an sawe'nun, we'ey iye tatiknun hapak-hapak dem mata sawe'nun, bu ka'u batang kayu dem matanun, bu ga'i tatiknu. ⁴ Sa'ingge kapagpa'innu si sawe'nun, 'Bagay, tuhun ko', ānante hapak-hapak dem matanu lu,' bang niya' batang kayu dem di matanun. ⁵ Ka'u iyan magmā-mā hadja. Ananun dahu' batang kayuhin amban

dem matanu iyan, ubus pasti' ne pamayamnun ngānan hapak-hapak dem mata sawe'nun. (¹² *Ine-ine kabaya'anbi hinang a'a si ka'am, demikkiyan isab hinangun bi si siye, pegge' iyan hāti sara' si Musahin duk panolo' me' kanabihanin.*)

⁷ “*Māku-māku ka'am ubus inurungan du ka'am; miha ka'am ubus ngasuwa' du ka'am; makipadiyalem ka'am ubus ilukahan du ka'am.*

⁸ *Pegge' kēmon mamākuhin inurungan du, mamihahin ngasuwa' du, duk makipadiyalemin ilukahan du.*

¹³ “*Pa'asek ka'am amban tarangka makiputin. Luha tarangkahin duk mura tinuhut lān hap narka'in. Ekka a'a nuhut lān miya'an.*

¹⁴ *Saguwa' kiput tarangkahin duk hunut tinuhut lān tudju surga'in. Kulang a'a mangasuwa' iyehin.*

¹⁵ “*Pahatul-hatul ka'am, kaw ka'am tabo'o we' me' nabi ga'i bennal. Si luwasan hāp addatden, saguwa' dem ateyde, la'atan siye kuwe' dalil asu bingis.* ¹⁶ *Takilalebi siye si me' hinanganden, kuwe' kayuhin kata'uhan si buwa'ne. Ga'i kite bi ngeddo' buwa' ubas amban puhung atawa buwa' biyabas amban sampinit.* ¹⁷ *Kayu mahāpin hāp buwa'nen saguwa' kayu mangga'i mahāpin ga'i isab hāp buwa'nen.*

¹⁸ *Kayu mahāpin ga'i buwa' ga'i hāp duk kayu mangga'i mahāpin ga'i buwa' hāp.* ¹⁹ *Kēmon kayu mangga'i magbuwa' mahāpin tinebbengan duk ilakasan dem ebbut ineggas.* ²⁰ *Sa iyan du isab takilalebi me' nabi mangga'i mabennalin si me' hinanganden.*

²¹ “*Duma'in kēmon luwal manabbut ēnkun tapī si pagbaya'an Tuhanin, saguwa' luwal hadja me' a'a manuhut kabaya'an Samaku si surga'in.* ²² *Bang ta'abut ne ellew pangahukum manusiya'in, ekka iyan a'a magpa'in si aku, 'Ka'u Panuhutan kamihin, pegge' bakas kami magpalata' bissā Tuhanin we' balakat ēnnun, duk bakas kami magpaluwas me' seyitan duk bakas kami maghinang ekka hinangan maka'ulali' we' balakat ēnnun.* ²³ *Ubus pa'inku iyan si siye, 'Ga'i ka'am takilaleku. Tahala' ka'am amban aku, kēmon ka'am maghinangan mala'atin.'*

²⁴ “*Manjari, sasuku pakale si me' bissāku miya'an duk tuhutne, kuwe' iye a'a pandey te'ed mikil ngahinang luma'ne diyata' batu.*

²⁵ *Manjari tekka ulanin duk dunuk bohe'in duk tewwa' luma'in we' baliyu mabasagin. Saguwa' ga' hebba' luma'in pegge' hininang diyata' batu.* ²⁶ *Duk sasuku pakale si me' bissāku miya'an bu ga'i du tuhutne, kuwe' iye a'a dupang maghinang luma' diyata' umus.* ²⁷ *Manjari tekka ulanin duk dunuk bohe'in duk tewwa' luma'in we' baliyu mabasagin. Magtawus hebba' luma'in duk jadjag te'ed.”*

²⁸ *Pag ubus inin bissā si Isa, ulali' me' a'ahin pag kalede usihatnen,*
²⁹ *pegge' magbidda' te'ed usihat si Isahin duk usihat me' guru si sara'*
āgamahin. Pegge' tege balakat si Isa bang iye missā.

Me' bagayku, padeheng ne kite bi tu'u ellew inin pegge' taym ne. Karayaw pakale isab ka'am si lesson mapaturulin supaya kite bi magsumbaya' mikil sabab me' bissā lalem duk meke'ulali' bakas takalete bi ellew inin. Me' bissā inin bissā si Isa hep, iye Guru Mabalakatanin amban surga'.

Karayaw inurungan kata'u ka'am we' Tuhanin si me' bakas takalebi ellew inin. Balikte pe si ka'am me' bissā hāp manamal tina'at we' si Isa diyata' kūd miya'an, pina'in:

“Iye subey pikilun bi sabab pagbaya'an Tuhanin duk sabab panuhut kinabaya'annen. Manjari, urunganne du ka'am kēmon sukalbi inin.”
 (Mateo 6:33)

Wassalam